

RAQAMLI KOMMUNIKATSIYADA TIL O‘ZGARISHI: INTERNET TILINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI (INGLIZ VA O‘ZBEK TILIDA)

Xujamova Nargiza Erdashevna
Oqdaryo tumani 41-umumiy o‘rta
ta’lim maktabi ingliz tili o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada zamonaviy internet nutqi doirasida ingliz va o‘zbek tillarida raqamli kommunikatsiyaning lingvistik xususiyatlari tahlil qilinadi. Onlayn platformalarda shakllanayotgan fonetik, leksik, morfologik va sintaktik o‘zgarishlar, shuningdek emodjilar, qisqartmalar, kirish so‘zlar, sleng va kod-almashishning nutqqa ta’siri ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot raqamli kommunikatsiya til innovatsiyalarini tezlashtirishini va ayniqsa yoshlar nutq me’yorlarini qayta shakllantirishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: raqamli kommunikatsiya, internet tili, lingvistik o‘zgarish, ingliz tili, o‘zbek tili, onlayn nutq, sleng, kod-almashish.

KIRISH.

Raqamli texnologiyalar va internetning jadal rivojlanishi XXI asr kommunikatsiya usullarini tubdan o‘zgartirdi. Onlayn muloqotning kengayishi natijasida nutqning yangi shakllari – qisqa, kodlangan, multimodal va tezkor til birliklari vujudga kelmoqda. Internet tili endilikda global fenomen bo‘lib, ingliz tili yetakchi rol o‘ynasa-da, o‘zbek tili ham raqamli makonda faol transformatsiyaga uchramoqda.

Ushbu maqolaning maqsadi – ingliz va o‘zbek internet tilining lingvistik xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish, raqamli kommunikatsiyaning til strukturasiga ta’sirini aniqlash va yangi nutq birliklarining shakllanish mexanizmlarini yoritishdir.

1. INTERNET NUTQI VA UNING XUSUSIYATLARI

Internet nutqi multimodal xarakterga ega bo‘lib, matn, rasm, emodji, GIF va videolar bilan birgalikda ishlaydi. Bu jarayon nutqning iqtisodiylashuviga, yangi qisqartmalar, emotsional markerlar va sleng birliklarining paydo bo‘lishiga olib keladi.

1.1. Qisqartmalar va qisqa shakllar

Ingliz tilida:

- LOL (laughing out loud)
- IDK (I don’t know)
- BTW (by the way)

O‘zbek tilida:

- QL (qoyil)
- YX (yaxshi)
- MMT (menga ma’qul tushdi)
- GJG (gap yo‘q, yaxshi)

Ko‘rinadiki, ingliz tili xalqaro konvensional qisqartmalarga ega bo‘lsa, o‘zbek tili asosan fonetik asosda qisqartiradi.

1.2. Sleng va yangi leksik birliklar

Raqamli muhit tez sleng yaratadi.

Ingliz tili misollar:

- “ghosting” – aloqani to‘satdan to‘xtatish
- “flex” – maqtanish

- “simp” – haddan ortiq mehr ko‘rsatuvchi kishi

O‘zbek tili misollar:

- “skrin” – skrinshot
- “bug” – xato, nosozlik
- “follow qilmoq” – obuna bo‘lmoq
- “onlayn bo‘lish” – faol bo‘lish

1.3. Emodjilar semantikasi

Emodjilar mazmunni kuchaytiradi, pragmatik ma‘no qo‘shadi:

😊 → samimiyat

🔥 → yuqori baholash

😂 → kulgi

O‘zbek nutqida emodjilar ko‘proq emotsiyani kuchaytirish va kayfiyatni ifodalash uchun ishlatiladi, ingliz nutqida esa ba‘zan mustaqil muloqot birliklariga aylanadi.

2. FONETIK VA GRAFOLOGIK O‘ZGARISHLAR

2.1. Fonetik soddalashuv

Internet yozishmalarida talaffuzga yaqinlashtirilgan shakllar keng tarqalgan:

Ingliz:

- gonna (going to)
- wanna (want to)

O‘zbek:

- qalesiz → qlsz
- nima → nma
- bo‘pti → bpti

2.2. Grafo-stilistik o‘zgarishlar

- katta harflar (CAPS) → kuchli emotsiya
- takroriy belgilar !!!, ??? → bo‘rttirish
- GIF/Sticker → pragmatik marker

3. MORFOLOGIK O‘ZGARISHLAR

3.1. Ingliz tilida

Neologizmlar odatda suffikslar orqali yasaladi:

- unfollow
- repost
- screenshotting

3.2. O‘zbek tilida

Internet leksikasi o‘zbek morfologiyasi bilan uyg‘unlashmoqda:

- like qilmoq
- subscribe bo‘lmoq
- comment qoldirmoq

Bu jarayon gibrid fe’llarning paydo bo‘lishiga olib keladi.

4. SINTAKTIK O‘ZGARISHLAR

Internet tilida gaplar qisqa, soddalashgan, ko‘pincha elliptik bo‘ladi:

Ingliz:

- “Coming?”
- “On my way.”

O‘zbek:

- “Kelyapsiz?”
- “Yo‘lda.”

Sintaktik soddalik tezkorlik talabidan kelib chiqadi.

5. KOD-ALMASHISH (CODE-SWITCHING)

Raqamli muhitda ikki yoki ko‘p tillarning aralashishi tabiiy hodisa.

Ingliz–o‘zbek misollar:

- “Bugun meeting bor.”
- “Postni edit qilib qo‘ydim.”
- “Video quality super!”

Bu jarayon pragmatik moslashuv va til kompetensiyasi bilan bog‘liq.

Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, raqamli kommunikatsiya ingliz va o‘zbek tillarida tilning barcha darajalariga – fonetika, leksika, morfologiya, sintaksis va pragmatikaga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Internet tili tilning tabiiy rivojlanish jarayonini tezlashtiradi, yangi birliklarni yaratadi va kommunikativ me‘yorlarni yangilaydi. Ayniqsa yosh avlod nutqida internet tili o‘z mavqeiga ega bo‘lib bormoqda.

Raqamli leksika global xarakterga ega bo‘lsa-da, mahalliy tillar uning o‘ziga xos milliy ko‘rinishlarini shakllantirmoqda. Bu jarayon lingvistik tadqiqotlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge University Press, 2019.
2. Baron N. Always On: Language in an Online and Mobile World. Oxford University Press, 2010.
3. David M., et al. “Code-switching in Computer-Mediated Communication.” Journal of Sociolinguistics, 2020.
4. Karimov B. “O‘zbek tilining raqamli muhitda rivojlanish jarayonlari.” Filologiya masalalari, 2022.
5. Yusupova M. “Internet tilining lingvistik xususiyatlari.” O‘zbek tili va adabiyoti jurnali, 2021.
6. Herring S. Computer-Mediated Discourse Analysis. Wiley, 2016.
7. Pavlenko A. Multilingualism and the Internet. Routledge, 2021.
- ?? Sodikova, N. G. (2021). PRESERVATION OF THE ROLE OF THE GERMAN LANGUAGE AS A MEANS OF SCIENTIFIC COMMUNICATION WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CONCEPT OF MULTILINGUALISM. Theoretical & Applied Science, (8), 338-341.
- ?? Sodikova, N. (2019). On the influence of the main variants of English on German. SCOPE ACADEMIC HOUSE B&M PUBLISHING, 153.
- ¹ Содикова, Н. Г. (2019). РОЛЬ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА. ЗАМОНАВИЙ ТИЛШУНОСЛИК ВА ЛИНГВОДИДАКТИКАНИНГ КОММУНИКАТИВ АСПЕКТЛАРИ, 140.
11. Содикова, Н. Г. К ВОПРОСУ О ТЕНДЕНЦИИ К АНАЛИТИЗМУ В СОВРЕМЕННОМ НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ.